

*Justyna Krzywkowska*¹

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**WYJĄTEK SZCZEGÓLNY OD ZASADY RÓWNEGO TRAKTOWANIA
ZE WZGLĘDU NA RELIGIĘ LUB PRZEKONANIA.
GŁOSA DO WYROKU SĄDU OKRĘGOWEGO W ŁOMŻY
Z 22 MARCA 2017 R., I CA 75/17**

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSP-W.2022.019>

Date of receipt: 10.12.2022

Date of acceptance: 18.02.2023

Streszczenie. Ustawodawca unijny w dyrektywie 2000/78/WE nakazuje poszanowanie autonomii kościołów i innych związków wyznaniowych, jak również zachowanie równowagi pomiędzy wolnością religijną a zasadą równego traktowania. Przedmiotem glosy jest wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 22 marca 2017 r., I Ca 75/15 dotyczący naruszenia przez diecezję zasady równego traktowania poprzez dyskryminację pośrednią powoda ze względu na prezentowany przez niego światopogląd, a mianowicie popieranie związków partnerskich na portalu społecznościowym. Powód swoje roszczenie wywodził z przepisów ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Zdaniem Sądu drugiej instancji skoro powód wykonywał działalność zawodową na podstawie łączącej strony umowy cywilnoprawnej, to miały zastosowanie w powyższej sprawie przepisy tzw. ustawy równościowej. Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego nie zaszyły okoliczności uzasadniające wyłączenie stosowania w/w ustawy, o czym mowa w art. 5 pkt 7. Odmiennego zdania był Sąd Rejonowy, który uznał, że zerwanie współpracy między stronami z powodu popierania przez powoda R.R. związków partnerskich nie stanowiło przejawu dyskryminacji z uwagi na powszechnie znaną naukę Kościoła Katolickiego w tym zakresie.

Słowa kluczowe: dyrektywa 2000/78/WE, religia, równe traktowanie, odszkodowanie, zakaz dyskryminacji, przekonania, zatrudnienie.

Special exception to the principle of equal treatment based on religion or belief. Gloss to the judgement of the District Court in Łomża of March 22, 2017, I Ca 75/17 (Summary). In the Directive 2000/78/EC, the EU legislator requires respect for the autonomy of churches and other religious organisations, as well as maintaining a balance between religious freedom and the principle of equal treatment. The subject of the gloss is the judgment of the District Court in Łomża of March 22, 2017, I Ca 75/15, regarding the violation of the principle of equal treatment by the diocese through indirect discrimination of the plaintiff due to the belief presented by him, namely the support of registered partnerships on a social networking site. The plaintiff derived his claim from the provisions of the Act of 3 December 2010 on the implementation of certain provisions of the European Union in the field of equal treatment. According to the Court of the second instance, since the plaintiff pursued professional activity on the basis of a civil law contract between the parties, the provisions of the so-called equality act. In addition, in the opinion of the District Court, there were no circumstances justifying the exclusion of the application of the above-mentioned Act, as referred to in Art. 5 point 7.

¹ Dr hab. Justyna Krzywkowska - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Filia w Elku , e-mail: justyna.krzywkowska@uwm.edu.pl , ORCID: 0000-0002-0667-6453.

The Regional Court was of a different opinion and found that the severance of cooperation between the parties due to the plaintiff R.R.'s support of registered partnerships did not constitute a manifestation of discrimination based on the well-known teaching of the Catholic Church in this regard.

Keywords: Directive 2000/78/EC, religion, equal treatment, compensation, prohibition of discrimination, belief employment.

1. Teza

Kościóły i inne związki wyznaniowe mają prawo do zgodnego z własną doktryną i zasadami organizowania warunków zatrudnienia nawet wtedy, gdy warunki te będą stanowiły przejaw różnicowania pracowników ze względu na religię lub przekonania.

2. Glosa

2.1. Uwagi wprowadzające

Wśród podstawowych zasad prawa unijnego należy wymienić równe traktowanie oraz zakaz dyskryminacji. Głosowany wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 22 marca 2017 r., I Ca 75/17 (LEX nr 3128834) dotyczy dyrektywy Rady Unii Europejskiej 2000/78/WE z 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz. Urz. WE L 303 z 2 grudnia 2000 r., s. 16-22). Jak stanowi art. 4 w/w dyrektywy nie mamy do czynienia z dyskryminacją w następujących sytuacjach: po pierwsze, gdy ze względu na rodzaj działalności zawodowej lub warunki jej wykonywania, cechy związane z religią lub przekonaniami stanowią istotny i determinujący wymóg zawodowy, a cel jest zgodny z prawem i wymóg proporcjonalny (ust. 1); po drugie, gdy ze względu na charakter lub kontekst, w którym jest prowadzona działalność zawodowa Kościołów, religia lub przekonania stanowią podstawowy, zgodny z prawem i uzasadniony wymóg zawodowy, uwzględniający etykę organizacji (ust. 2 akapit 1); po trzecie, gdy chodzi o wymóg działania w dobrej wierze wobec etyki organizacji, jaki Kościoły mogą nakładać na swoich pracowników. Powyższe wyjątki mają ścisły związek z klauzulą kościelną, czyli regułą zobowiązującą Unię Europejską do poszanowania statutu przyznanego kościołom i innym związkom wyznaniowym w poszczególnych państwach członkowskim (Stanisz, 2014).

W prawie Unii Europejskiej dyskryminacją jest traktowanie określonej osoby „mniej przychylnie” (dyrektywa 2000/78/WE, dyrektywa 2000/43/WE) bądź „mniej korzystnie” (dyrektywa 2006/54/WE) niż innej osoby znajdującej się w pewnym układzie odniesienia (Stanisz, 2004). W analizowanym wyroku Sądu Okręgowego w Łomży przywołano przepisy ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2010 r. Nr 254, poz. 1700), która w katalogu zamkniętym określa obszary naruszenia zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (art. 1 ust. 1).

Analizowana sprawa sądowa dotyczy dyskryminacji przez asocjację, czyli nierównego traktowania ze względu na powiązania z grupą posiadającą cechę prawnie chronioną. Tzw. ustawa równościowa z 3 grudnia 2010 r. przewiduje obszary wyłączone z zakresu jej działania, w tym obszar dotyczący swobody umów co do wyboru kontrahenta, o ile wybór strony nie jest oparty na płci, rasie, pochodzeniu etnicznym lub narodowości (ust. 5 pkt 3). Ponadto zgodnie

z art. 5 pkt 7 ustawa nie będzie stosowana do ograniczania przez kościoły i inne związki wyznaniowe, a także organizacje, których etyka opiera się na religii, wyznaniu lub światopoglądzie, dostępu do działalności zawodowej oraz jej wykonywania ze względu na religię, wyznanie lub światopogląd, jeżeli rodzaj lub warunki wykonywania tej działalności powodują, że religia, wyznanie lub światopogląd są rzeczywistym i decydującym wymaganiem zawodowym stawianym danej osobie fizycznej, proporcjonalnym do osiągnięcia zgodnego z prawem celu różnicowania sytuacji tej osoby (Stanisz, 2005).

Ustawa równościowa zawiera tzw. odwrócony ciężar dowodowy, czyli osoba lub instytucja oskarżona o naruszenie zasady równego traktowania musi udowodnić swoją niewinność (art. 14 ust. 3 ustawy).

2.2. Opis stanu faktycznego

Stan faktyczny w niniejszej sprawie przedstawiał się następująco. Powód R.R. wystąpił do Sądu Rejonowego w Łomży (sygn. akt I C 1326/15) z pozwem przeciwko jednej z polskich diecezji o zapłatę świadczenia pieniężnego łączącego w sobie odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania oraz zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych. Zdaniem powoda, popieranie przez niego związków partnerskich, stanowiło przyczynę zrezygnowania z jego usług w zakresie poprowadzenia dwóch koncertów w ramach wydarzenia organizowanego przez Diecezjalne Radio. Powód R.R. stwierdził, że został napiętnowany przez środowiska skupione w ramach diecezji, co spowodowało, że diecezja zaniechała z nim dalszej współpracy. Powód już wcześniej, tj. w 2013 r. współpracował z przedstawicielem Diecezjalnego Radia (ks. T.O.) w zakresie organizacji wydarzeń kulturalno-edukacyjnych. Po każdym zrealizowanym zadaniu powód wystawiał faktury określające wysokość umówionego wynagrodzenia. Jego zdaniem tym razem doszło do jawnej dyskryminacji i naruszenia jego dóbr osobistych. Według powoda została zawarta z nim ustna umowa o świadczenie konkretnej usługi, a mianowicie poprowadzenie dwóch koncertów w ramach wydarzenia „T.-królewskie śpiewanie”, bowiem jego nazwisko znajdowało się na ulotce zawierającej program koncertu.

Powód R.R. w liście do ks. T.O. z 27 lipca 2014 r. zwrócił się o zapłatę kwoty 5000 zł z tytułu naruszenia zasady równego traktowania i dyskryminację powoda z uwagi na jego przekonania seksualne. Zażądał szczegółowego wyjaśnienia przyczyny zaprzestania z nim współpracy. W odpowiedzi na pismo powoda ks. T.O. zaproponował rekompensatę za utratę przewidzianych dochodów w wysokości 1000 zł, jednak powód jej nie przyjął.

Według powoda, ze względu na popieranie przez niego związków partnerskich, diecezja zrezygnowała z jego usług przed zrealizowaniem umowy, czym dopuściła się dyskryminacji przez nierówne traktowanie, co stanowiło naruszenie przepisów ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. z 2010 r. Nr 254, poz. 1700). Na podstawie art. 13 ust. 1 w/w ustawy, która ma zastosowanie w zakresie warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej oraz art. 448 k.c. powód wniósł o zasądzenie od diecezji świadczenia pieniężnego na jego rzecz w wysokości 3750 zł oraz 1250 zł na rzecz wskazanego stowarzyszenia.

Zdaniem diecezji (strony pozwanej) informacje powoda o ustnie zawartej umowie na prowadzenie koncertów są nieprawdziwe. Wspomniana ulotka promująca koncert miała wyłącznie charakter roboczy i zamieszczone zostały w niej nazwiska także innych osób, które nie wystąpiły na koncercie. Prawdą jest, że powód był zainteresowany podjęciem współpracy

z diecezją, jego kandydatura była brana pod uwagę przez organizatorów, ale ze względu na dużo niższą kwotę pozyskaną z Urzędu Marszałkowskiego na dofinansowanie tego kulturalnego wydarzenia, diecezja zrezygnowała z usług powoda. Ponadto diecezja nie podzieliła stwierdzenia powoda, że przyczyną nie zawarcia umowy z nim było zamieszczenie przez powoda na portalu społecznościowym informacji o petycji w sprawie wprowadzenia w Polsce zinstytucjonalizowanych związków partnerskich. Strona pozwana powołała się na swobodę kontraktową stron (art. 3531 k.c.), jak również na art. 5 pkt 3 tzw. ustawy równościowej, zgodnie z którym przepisów tej ustawy nie stosuje się do swobody wyboru strony umowy.

Sąd Rejonowy w Łomży wyrokiem z 16 grudnia 2016 r. roszczenie powoda uznał za bezpodstawne i zasądził od niego na rzecz diecezji kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Sąd wziął pod uwagę fakt, że organizatorzy otrzymali wsparcie finansowe z Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 8000 zł, a nie jak wnioskowali ok. 33000 zł. Z powodu problemów finansowych w rolę konferansjera wcielił się etatowy pracownik w ramach przysługującego mu wynagrodzenia wypłacanego przez diecezję. Powód w rozmowie telefonicznej został poinformowany przez ks. T.O. o rezygnacji z usług prowadzenia zaplanowanego koncertu. Tego samego dnia powód R.R. za pośrednictwem portalu społecznościowego poinformował swoich znajomych o niemożliwości poprowadzenia przez niego koncertów. Jako przyczynę zaprzestania jego współpracy z diecezją wskazał oburzenie ks. T.O. wywołane popieraniem przez powoda związków partnerskich.

Jak zauważył Sąd Rejonowy w Łomży diecezja, w ramach której funkcjonuje Diecezjalne Radio, stanowi ośrodek duszpastersko-informacyjny, powołany do kształtowania środowiska szerzącego kulturę chrześcijańską i katolicką naukę społeczną. W trakcie rozprawy sądowej jeden ze świadków zeznał, że podczas integracyjnego grilla w 2013 r. powód R.R. do jednego z członków zespołu przygotowującego wydarzenie „T.-królewskie śpiewanie” zwrócił się z propozycją współżycia seksualnego. Informacja ta dotarła także do ks. T.O. – dyrektora Diecezjalnego Radia.

Zdaniem Sądu Rejonowego powód nie był związany żadną umową z diecezją, a wstępne ustalenia dotyczące możliwości prowadzenia koncertów stanowiły ofertę zawarcia umowy w ramach negocjacji odbywających się między stronami. Strony nie ustaliły między sobą wynagrodzenia należnego wykonawcy dzieła, co stanowi istotny element umowy o dzieło (art. 627 k.c.). Ponadto Sąd przywołał art. 72 § 1 k.c.: „Jeżeli strony prowadzą negocjacje w celu zawarcia oznaczonej umowy, umowa zostaje zawarta, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich jej postanowień, które były przedmiotem negocjacji”. Skład orzekający w pierwszej instancji nie dopatrywał się związku między zerwaniem przez diecezję pertraktacji z powodem R.R. a jawnym popieraniem przez niego związków partnerskich. Według Sądu Rejonowego główną przyczyną ustania współpracy między stronami była konieczność ograniczenia wydatków przez diecezję, co ściśle wiązało się z koniecznością rezygnacji z wystąpienia kilku znanych artystów.

Zgodnie z tzw. dyrektywami równościowymi UE oraz implementującymi je przepisami krajowymi osoba zarzucająca dyskryminację powinna wskazać przyczynę (powód) dyskryminacji. Powód nie poparł żadnymi dowodami swoich twierdzeń, że ks. T.O. zarzucił mu w rozmowie telefonicznej „popieranie pedałów”.

Ponadto Sąd Rejonowy zauważył, że diecezja mogła odmówić – na podstawie art. 5 ust. 7 tzw. ustawy równościowej – nawiązania współpracy z osobą promującą zasady sprzeczne z nauką Kościoła Katolickiego. Powszechnie wiadome jest to, że w doktrynie katolickiej jedynie uznanym związek dwojga osób jest związek heteroseksualny oparty na małżeństwie zawartym w formie kanonicznej. Jak stanowi ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania nie narusza zasady równego traktowania ograniczanie dostępu do zatrudnienia ze względu na religię, wyznanie lub światopogląd przez kościoły i inne związki wyznaniowe, a także organizacje, których etyka opiera się na religii, wyznaniu lub światopoglądzie. Dostęp można ograniczać jednak tylko w przypadku, gdy rodzaj lub charakter wykonywanej przez nie działalności powoduje, że religia, wyznanie lub światopogląd są rzeczywistym i decydującym wymaganiem zawodowym stawianym pracownikowi. Prowadzenie koncertu organizowanego przez diecezję przez osobę publicznie popierającą związki partnerskie mogłoby wywołać zgorznienie wśród członków Kościoła katolickiego. Zdaniem Sądu diecezja mogła wymagać od powoda R.R. lojalności wobec etyki, na której się opiera się w swojej działalności. W uzasadnieniu wyroku przywołano także art. 183b § 4 k.p.

R.R. wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Łomży do Sądu Okręgowego w Łomży, zaskarżając go w całości. Powód R.R. zarzucił nierozpoznanie istoty sprawy poprzez brak odniesienia się przez Sąd do szykan, dyskryminacji bezpośredniej przez asocjację ze względu na orientację seksualną. Ponadto zarzucił błędną wykładnię art. 8 ust. 1 pkt 2 tzw. ustawy równościowej dotyczącego zakazu nierównego traktowania osób fizycznych ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w zakresie: warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej, w tym w szczególności w ramach stosunku pracy albo pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej. Powód w apelacji wskazał także na błędną wykładnię art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, bowiem w ramach zasady przeniesienia ciężaru dowodu miał uwiarygodnić rozmowę z ks. T.O. poprzez przedstawienie dowodu z nagrania z tej rozmowy. Zdaniem powoda R.R. Sąd Rejonowy w Łomży dopuścił się także naruszenia prawa procesowego (art. 233 k.p.c.) poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Powód R.R. nie zgodził się z następującymi ustaleniami Sądu: po pierwsze, że przyczyną odmowy kontynuowania współpracy między nim a diecezją były trudności ekonomiczne diecezji; po drugie, że rozmowa telefoniczna ks. T.O. z powodem informująca go o tym, „że nie jest im po drodze” nie miała bezpośredniego związku z nie poprowadzeniem koncertów w ramach wydarzenia „T.-królewskie śpiewanie”; po trzecie, że nie doszło do zawarcia ustnej umowy między stronami, gdyż strony nie ustaliły terminu planowanego koncertu oraz wynagrodzenia dla powoda; po czwarte, że R.R. domagał się rekompensaty za naruszenie wobec niego zasady równego traktowania ze względu na „jego preferencje seksualne”, podczas gdy powód jako podstawę dyskryminacji wskazał, że powiązано jego osobę z grupą osób homoseksualnych, biseksualnych i transpłciowych.

Zdaniem Sądu Okręgowego doszło do naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., bowiem Sąd pierwszej instancji oceniając dowody nie dokonał wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, co spowodowało wysnucie nieodpowiednich wniosków. Skład orzekający w drugiej instancji był zdania, że błędne jest przyjęcie przez Sąd

pierwszej instancji, że strony nie łączyła żadna ustna umowa. Jako argument takiego wniosku przywołano okoliczności, z których jasno wynikało, że powód R.R. już wcześniej, w 2013 r., świadczył na rzecz diecezji usługi konferansjerskie. Poza tym Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na fakt, że w ramach ubiegłorocznej współpracy z powodem R.R., do której nie było zastrzeżeń, diecezja nie podpisywała z nim umowy, a warunki świadczonych przez niego usług były uzgadniane jedynie w formie ustnej. Z zeznań powoda R.R. wynika, że przygotowania do mającego się odbyć wydarzenia kulturalnego miały charakter długotrwały i zostały podjęte przez powoda jeszcze przed datą zakomunikowania mu przez ks. T.O. o zerwaniu współpracy pomiędzy stronami. Rozmowa ks. T.O. z powodem R.R. odbyła się na dwa tygodnie przed planowanym wydarzeniem. Zeznanie powoda Sąd Okręgowy uznał za spójne i logiczne, dlatego wcześniejsze rozmowy stron nie mogły mieć charakteru niewiążącego i sprowadzać się jedynie do negocjacji. Poza tym w kwestii ulotki dostępnej na stronie internetowej wśród prowadzących było wymienione nazwisko powoda. Skład orzekający nawiązał do zeznań jednego ze świadków przesłuchiwanego w pierwszej instancji, który poświadczył, że ulotka została zamieszczona przez świadka – na miesiąc przed wydarzeniem – po uzyskaniu akceptacji treści od ks. T.O. jako materiał marketingowy dla patronów medialnych. Polecenie usunięcia z ulotki nazwiska powoda świadek otrzymał od ks. T.O., ale nie zna przyczyny jego decyzji. Zatem zdaniem Sądu Okręgowego twierdzenia ks. T.O., że ulotka miała wyłącznie charakter roboczy są nielogiczne. Fakt okoliczności zawarcia ustnej umowy przez strony wynika z treści korespondencji pomiędzy R.R. a ks. T.O., w której to ks. T.O. zadeklarował, że zapłaci powodowi kwotę 1000 zł rekompensaty utraconych dochodów z tytułu prowadzenia dwóch koncertów.

2.3. Rozstrzygnięcie i jego ocena

Sąd Okręgowy w Łomży uznał, że nie zachodzi przesłanka do uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, o czym mowa w art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Rejonowy dokonał bowiem ustaleń w zakresie umów łączących strony i przyczyn zerwania ich współpracy. Ponadto dokonał rozważań w zakresie przewidzianych przez ustawę równościową obszarów wyłączonych spod jej działania.

Sąd drugiej instancji nie miał wątpliwości, że strony zawarły umowę, o której stanowi art. 750 k.c. w zw. z art. 734 § 1 k.c. i in., czyli umowę o świadczenie usług na warunkach zlecenia, która została zawarta w zakresie działalności zawodowej powoda, opierała się na wzajemnym zaufaniu stron, wymagała osobistego wykonania jej przez powoda R.R. ze względu na posiadane przez niego umiejętności. Stąd zdaniem Sądu Okręgowego, w analizowanym przypadku, znajdowały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, bowiem powód wykonywał działalność zawodową na podstawie łączącej strony umowy cywilnoprawnej.

Ponadto zdaniem Sądu Okręgowego powód uprawdopodobnił fakt naruszenia zasady równego traktowania przez diecezję, zwłaszcza, że ks. T.O. nie zakwestionował, że rozmowa telefoniczna z R.R. była poprzedzona umieszczeniem przez powoda na swoim profilu na portalu społecznościowym informacji o podpisaniu petycji w sprawie wprowadzenia w Polsce zinstytucjonalizowanych związków partnerskich. Poza tym ks. T.O. nie udowodnił swoich twierdzeń, że rzeczywistą przyczyną zerwania współpracy pomiędzy stronami były względy ekonomiczne, zwłaszcza że informacja o przyznaniu o wiele niższej kwoty dotacji z Urzędu

Marszałkowskiego była znana o wiele wcześniej, jeszcze zanim doszło do zerwania współpracy z powodem.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie zaistniały okoliczności, które uzasadniałyby w tej sprawie zastosowanie art. 5 pkt 7 ustawy równościowej, z czym nie należy zgodzić się. Sędziowie uznali, że powód R.R. miał za zadanie wykonać usługę konferansjerką w ramach imprezy odbywającej się na terenie miasta, zaś treścią koncertu nie była muzyka sakralna, ale świecka. Według Sądu drugiej instancji prezentowany przez powoda światopogląd nie musiałby być zgodny z nauką Kościoła Katolickiego celem właściwego zrealizowania umowy w ramach prowadzonej przez niego działalności zawodowej. Według wykładni Sądu Okręgowego w Łomży odmienne traktowanie uzasadnione jest wtedy, gdy religia, wyznanie lub światopogląd są rzeczywistym i decydującym wymaganiem zawodowym stawianym danej osobie, proporcjonalnym do osiągnięcia zgodnego z prawem celu zróżnicowania sytuacji tej osoby. Jednak art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 2000/78/WE z 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy oraz art. 5 pkt 7 ustawy z 3 grudnia 2010 roku o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania wyraźnie stanowią, że nie oczekuje się, aby religia lub przekonania pracownika stanowiły wymóg zawodowy, lecz że przy zachowaniu swojej własnej religii czy światopoglądu, pozostanie on lojalny wobec etyki pracodawcy i będzie działał w dobrej wierze (Domańska, 2019).

Sąd Okręgowy w Łomży uznał, że po stronie diecezji doszło do dyskryminujących zachowań i dlatego powodowi R.R. przysługuje odszkodowanie. W związku z niemożnością ścisłego udowodnienia wysokości kwoty wynagrodzenia na jaką umówiły się strony, biorąc pod uwagę przepis art. 322 k.p.c., sąd – według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy – zasądził od diecezji na rzecz powoda R.R. kwotę 1000 zł tytułem odszkodowania. Jako podstawę odszkodowania wskazano art. 13 ust. 1 ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania ustawy. Sąd II instancji uznał, że zachowanie polegające na rozwiązaniu umowy o świadczenie usług ze względu na światopogląd należy zakwalifikować należy jako bezprawne i naruszające dobro osobiste. Zgodnie z twierdzeniami R.R. zachowanie ks. T.O. stanowiło dla niego ujmę i oblegę. Na podstawie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 13 ust. 2 w/w ustawy równościowej Sąd Okręgowy zasądził od diecezji na rzecz stowarzyszenia (...) Kampanii Przeciwko Homofobii kwotę 1000 zł. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego wypowiedzenie umowy o świadczenie usług naruszyło zasadę równego traktowania oraz dobro osobiste powoda.

3. Podsumowanie

Bez wątpienia religia lub przekonania pracownika bądź kandydata na pracownika mogą stać się podstawą ich odmiennego traktowania przez pracodawców, nie łamiąc jednocześnie ogólnego zakazu dyskryminacji. Doktryna Kościoła Katolickiego odnośnie zachowań homoseksualnych, biseksualnych czy transseksualnych jest powszechnie znana. Czyny te uznane są za nieuporządkowane wewnętrznie i w żadnym wypadku nie mogą być aprobowane. Kościoły i inne związki wyznaniowe mają prawo wymagać od wszystkich swoich pracowników działania w dobrej wierze i lojalności bez względu na wyznawaną przez nich religię czy ich przekonania, jak również bez względu na wykonywaną przez nich pracę i

zajmowane stanowiska (Wacław, 2021). Dlatego słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, że główną wartością promowaną przez Kościół Katolicki jest monogamiczny związek małżeński, który pozostaje także pod ochroną Konstytucji RP (art. 18). Słusznie postąpił ks. T.O. nie dopuszczając do prowadzenia koncertu przez osobę promującą zasady sprzeczne z nauką Kościoła i katolicką etyką małżeńską. Nie można mieć bowiem pewności czy podczas prowadzonych koncertów powód R.R. nie wypowiadałby poglądów sprzecznych z doktryną katolicką. Organizatorem koncertów była strona kościelna. Wśród konstytucyjnych zasad relacji instytucjonalnych wymieniona jest zasada autonomii i niezależności Kościoła i państwa (art. 25 ust. 3). Zasada ta obejmuje nie tylko płaszczyznę moralną, ale również i prawną (Krukowski, 1993; Krukowski, 2013). Autonomia wspólnot religijnych oznacza samodzielność organizacyjną i funkcjonalną. Jej podstawowym przejawem jest swoboda tworzenia prawa wewnętrznego, które określa m.in. wymagania wobec pracowników (Sobczyk, 2014). Prawo unijne, międzynarodowe czy krajowe nie obowiązuje *ex lege* w prawie wewnętrznym związków wyznaniowych (Krukowski, 2000). Instytucje kościelne diecezjalne czy parafialne mają prawo wybierać na współpracowników te osoby, które nie promują zasad sprzecznych z nauką Kościoła (Strzała, 2016). Rozszerzone w ustawie równościowej pojęcie molestowania jako formy dyskryminacji nie może ograniczać autonomii kościołów i innych związków wyznaniowych. Zatem głosowany wyrok Sądu Okręgowego w Łomży należy ocenić krytycznie.

BIBLIOGRAFIA

- Domańska M. (2019), Przestrzeganie etyki opartej na religii lub przekonaniach jako przesłanka uzasadniająca odmienne traktowanie pracowników – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 11.09.2018 r., C-68/17, IR przeciwko JQ, w Europejski Przegląd Sądowy, t. 4, Warszawa: Wolters Kluwer Polska, s. 32-38.
- Krukowski J. (2013), Kościelne prawo publiczne. Prawo konkordatowe. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Krukowski J., Warchałowski K. (2000), Polskie prawo wyznaniowe. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN.
- Krukowski J. (1993), Kościół i Państwo. Podstawy relacji prawnych. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Sobczyk P. (2014), Autonomia związków wyznaniowych, w A. Mezglewski (red.), Leksykon prawa wyznaniowego. 100 podstawowych pojęć. Warszawa: C.H. Beck, s. 1-7.
- Stanisz P. (2014), Klauzula kościelna, w A. Mezglewski (red.), Leksykon prawa wyznaniowego. 100 podstawowych pojęć. Warszawa: C.H. Beck, s. 149-153.
- Stanisz P. (2005), Wspólnotowy zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu ze względu na religię lub światopogląd, w Przegląd Sejmowy 66/1, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, s. 43-56.
- Stanisz P. (2004), Zakaz dyskryminacji ze względu na religię lub światopogląd w dyrektywie Rady Unii Europejskiej z 27 listopada 2000 r., w Studia z Prawa Wyznaniowego t., 7, Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 19-36.
- Strzała M. (2016), Wybrane uregulowania prawne Trzeciej Rzeczypospolitej dotyczące osobowości prawnej Kościołów i związków wyznaniowych jako przykład przyjaznej polityki wyznaniowej, w M. Skwarzyński (red.), P. Steczkowski (red.), Polityka wyznaniowa a prawo III Rzeczypospolitej. Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 265-283
- Wacław Ł. (2021), Wyjątki od zakazu dyskryminacji ze względu na religię lub przekonania w zatrudnieniu pracowniczym na gruncie art. 4 Dyrektywy 2000/78/WE, w Studia z Prawa Wyznaniowego, t. 24, Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 476-493.